Tesbih Namazı Sünnet Değildir

Ebu Muaz Seyfullah el-Çubukabadi

Tesbih namazı hakkında gelen rivayetlerin tamamı zayıf veya batıl isnadlar ile gelmiştir. Tafsilat aşağıda sunulmuştur:

1- İbn Abbas radıyallahu anhuma hadisi:

Birinci rivayet yolu: Ebu Davud (1297) İbn Mace (1387) İbn Huzeyme (1216) Taberani (11/243) Hakim (1/318) Halili el-İrşad (1/325) Beyhaki (3/51) İbn Cevzi Mevduat (2/143) Mizzi Tehzibu'l-Kemal (29/103)

Hepsi de Musa b. Abdilaziz Ebu Şuayb el-Kanberi – el-Hakem b. Eban yoluyla rivayet etmişlerdir. Musa b. Abdilaziz'in hıfzı kötü olup, el-Hakem b. Eban'dan rivayetleri münkerdir. Bkz.: Zehebi Mizan (6/550) el-Mugni Fi'd-Duafa (2/685)

Bu rivayet dört bakımdan illetlidir;

a)- Teferrüd ve şuzuz: Saduk ve Salih olsa da, Hakem b. Eban, İkrime yoluyla bu rivayeti İbn Abbas'a isnad etmede tek kalmıştır. Bu ise, İkrime'den rivayette bulunan sebt (sağlam) ravilerin rivayetine uygun değildir. Musa b. Abdilaziz tabi olunmayacak münker rivayetlerde bulunmuştur.

b)- Muhalefet ve ıdtırab: İbrahim b. el-Hakem b. Eban bunu babasından rivayet etmiş olup bunda ıdtırab vardır. Bu rivayeti bir seferinde Mevsul olarak İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan, bir seferinde de İkrime'den mürsel olarak rivayet etmiştir.

Nitekim İbn Huzeyme (1216) Hakim (1/319) ve Beyhaki Şuab'da (3/125 no:1380) İbrahim b. Hakem – babası – İkrime yoluyla mürsel olarak rivayet ettiler.

Hakim (1/319) ve Beyhaki Şuab'da (3/125 no:1381) İshak b. Rahuye – İbrahim b. Hakem – babası – İkrime – İbn Abbas yoluyla mevsul olarak rivayet ettiler.

İbrahim b. Eban; ziyadesi kabul edilecek olan sika ravilerden değildir. Yahya b. Main onun hakkında: "Bir şey değildir" ve "sika değil" demiştir. Buhari: "Hakkında sükut ettiler" demiştir. Nesai: "Metruk" dedi.

c)- İtibar edilecek bir şahidi veya mutabi'i yoktur: Zira bu konuda gelen hadislerin tamamı zayıftır.

d)- Şekil bakımından diğer meşru namazlara muhaliftir. Bu yüzden İbn Hacer Telhisu'l-Habir'de (2/7) şöyle demiştir: "Ebu Cafer el-Ukayli: "Tesbih namazı hakkında sabit bir hadis yoktur" dedi.

Ebu Bekir b. el-Arabi: "Bu konuda ne sahih ne de hasen bir hadis yoktur" dedi. İbnu'l-Cevzi bunu uydurma hadislere dair Mevduat'ta zikretmiştir.

Ebu Musa el-Medini bu hadisi tashih için bir cüz yazdı. Doğrusu bütün rivayet yolları zayıftır. İbn Abbas hadisi hasen şartına yakın olsa bile onda da şiddetli teferrüd bulunduğundan şazdır. Muteber bir yoldan şahid veya mutabi'i de yoktur. Şekil olarak da diğer namazlara aykırıdır. Musa b. Abdilaziz saduk ve Salih olsa da onun tek kaldığı bir

rivayet kabul edilemez. Nitekim İbn Teymiyye ve Hafız el-Mizzi bunu zayıf saydılar. Zehebi tevakkuf etti. Onlardan bunu İbn Abdilhadi Ahkam adlı eserinde nakletmiştir.

Şeyh Muhyiddin Nevevi'den bu hadisin hükmü hakkında ihtilaflı kaviller gelmiştir. Şerhu'l-Muhezzeb'de: "Çok zayıftır. Bana göre bu namazın mustehab sayılması şaibelidir. Zira namazın şeklinde aykırılık vardır." Dedi.

Ebu Muhammed el-Makdisi el-Muğni'de (1/437) Ahmed b. Hanbel'in:

"Tesbih namazı hoşuma gitmiyor" deyince ona:

"Neden?" diye soruldu. Dedi ki:

"Bu konuda sahih olan bir şey yok" dediğini nakletmiştir.

El-Acluni, Keşfu'l-Hafa'da (2/566) "Bu konuda sahih bir şey yok" demiştir. İbn Huzeyme de Sahih'inde tesbih namazı ile ilgili rivayetten sonra şöyle demiştir:

"Bu isnad hakkında kalbimde şüphe var"

İkinci rivayet yolu: Taberani el-Evsat (3/187) İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan rivayet etmiştir.

Bu isnad münker ve batıldır. İsnadında hadis uydurmakla itham edilen Yahya b. Ukbe b. Ebi'l-Ayzar vardır. Bkz.: İbn Ebi Hatim el-Cerh ve't-Ta'dil (9/179)

Üçüncü rivayet yolu: Taberani el-Evsat'ta (3/14) Ebu Nuaym Hilye'de (1/25) İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan rivayet ettiler.

Bu isnad batıldır. İsnadında hadis uyduran Abdulkuddus b. Habib vardır. Bkz.: İbn Cevzi ed-Duafa ve'l-Metrukin (2/113)

2- Abdullah b. Amr b. el-Âs radıyallahu anhuma Hadisi:

Birinci rivayet yolu: Ebu Davud (1298) ve Beyhaki (3/52) rivayet etmişlerdir.

İsnadı zayıftır. İsnadında Amr b. Malik en-Nukkeri çok hata eden bir ravidir. Bkz.: İbn Hibban el-Mecruhin (3/114) Takribu't-Tehzib (1/426) İbn Adiy el-Kamil Fi'd-Duafa (5/150)

Ayrıca bu rivayette ıdtırab vardır. Mehdi b. Meymun'un rivayetinde en-Nukkeri; İbn Amr'dan merfu olarak rivayet etmiştir.

Ruh b. el-Museyyeb'in ondan rivayetinde İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan merfuan rivayet etmiştir.

Cafer b. Süleyman'ın ondan rivayetinde ise İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan mevkuf olarak rivayet etmiştir. Bunlardan birini tercih etmek mümkün değildir. Zira bütün yolları zayıftır.

İkinci rivayet yolu: Beyhaki Şuab'da (1/428) rivayet etmiştir.

İsnadında Ebu Cennab zayıftır. Bkz.: İbn Cevzi ed-Duafa ve'l-Metrukin (3/193) Beyhaki Şuab'da (1/429) İbn Amr'dan mevkuf olarak da rivayet etmiştir.

3- İbn Ömer radıyallahu anhuma hadisi:

Hakim (1/319) İbn Ömer radıyallahu anhumadan rivayet etmiştir.

Bu uydurmadır. Zira isnadında Ahmed b. Davud b. Abdilgaffar uydurucu bir ravidir. Bkz.: Zehebi el-Mizan (1/232) İbn Cevzi ed-Duafa (1/70)

4- Abbas b. Abdilmuttalib radıyallahu anh Hadisi:

Rafii et-Tedvin (3/249) İbn Cevzi el-Mevduat (2/143) Abbas b. Abdilmuttalib radıyallahu anh'den rivayet etmişlerdir.

İsnadında bulunan Sadaka b. Yezid el-Horasani hakkında Ahmed: "Zayıf" Buhari: "Münkeru'l-hadis" demişlerdir. Bkz.: Ukayli ed-Duafa (2/206) İbn Adiy el-Kamil (4/77)

5- Ebu Rafi radıyallahu anh hadisi:

Tirmizi (482) İbn Mace (1386) Ru'yani (699) Taberani (1/329) Beyhaki Sünenu Sugra (862) Şuabu'l-İman (1/427) İbn Cevzi Mevduat (2/144) Mizzi Tehzibu'l-Kemal (10/465)

Hepsi de Musa b. Ubeyde yoluyla rivayet etmişlerdir. İsnadı çok zayıftır. Musa b. Ubeyde hakkında Buhari, Ahmed b. Hanbel ve İbnu'l-Medini "Münker" dediler. Ayrıca bkz.: İbn Cevzi ed-Duafa (3/147) Buhari Tarihu'l-Kebir (7/291)

6- Cafer b. Ebi Talib radıyallahu anh hadisi:

Abdurrazzak (3/123) Davud b. Kays – İsmail b. Rafi – Cafer b. Ebi Talib radıyallahu anh yoluyla rivayet etti.

Hadisin iki illeti vardır:

Birincisi; İsmail b.Rafi ile Cafer radıyallahu anh arasında kopukluk vardır.

İkincisi; İsmail b. Rafi zayıftır. Bkz.: el-Cerh ve't-Ta'dil (2/168) İbn Hibban el-Mecruhin (1/124) İbn Adiy el-Kamil (1/281)

7- el-Ensari hadisi:

Bunu Ebu Davud güvenilir raviler yoluyla rivayet etmiştir. Ancak burada geçen el-Ensari'nin Cabir radıyallahu anh mı, Ebu Kebşe el-Enmari mi yoksa tabiinden birisi mi olduğu net olarak tespit edilememiştir.

Alimler Tesbih Namazı hakkındaki hadis hakkında ihtilaf etmişlerdir:

1- Uydurma diyenler: İbn Cevzi, İbn Teymiyye (Minhacu's-Sunne'de), İbn Abdilhadi, Siracuddin el-Kazvini, Şevkani (Seylu'l-Cerrar ve Tuhfetu'l-Vaizin'de)

2-Zayıf diyenler: Tirmizi, el-Mizzî, Ali b. el-Medini, Ukayli, Ebu Bekir b. el-Arabi (Aridatu'l-Ahfezi'de), Nevevi (Şerhu'l-Muhezzeb'de) Zehebi (Mizanu'l-İtidal) İbn Hacer (Telhisu'l-Habir) Ahmed b. Hanbel, İbn Huzeyme, Heysemi, Buhari, Acluni, İbn Baz, Sefer Havali ve başkaları

3- Hasen diyenler: Begavi, Münziri, İbn Salah, Nevevi (Tehzibu'l-Esma ve el-Ezkar'da) Takiyuddin es-Subki, Tacuddin es-Subki, İbn Hacer (Emaliu'l-Ezkar ve Hısalu'l-Mukeffire'de) Suyuti (Mirkatu's-Suud'da) Nasıruddin el-Elbani, Şeyh Mukbil b. Hadi

4- Sahih diyenler: Hakim, İbn Mende, Hatib el-Bağdadi, Abu Ali b. es-Seken, Acurri, Ebu Musa el-Medini, Deylemi, Ebu Sad es-Sem'ani, Ebu'l-Hasen b. el-Mufaddal, el-Bulkini, el-Alaî, Zerkeşi, Beyhaki, Ebu'l-Hasen el-Makdisi, İbn Şahin, Ebu'l-Hasen es-Sindi, el-Leknevi, el-Mubarekfuri, Ahmed Şakir

Tenbih: Bu namazın sahih olduğunu söyleyen bazı alimler dahi cemaatle kılınmasının bidat olduğunu söylemişlerdir.

Daimi Fetva Komisyonuna tesbih namazı sorulmuş ve şu cevap verilmiştir: "Tesbih namazı bidattir. İlgili hadisler sabit değil, bilakis münkerdir. Bazı ilim ehli bunu uydurmalardan saymıştır."(Fetava'l-Lecneti'd-Daime m.8/163)

Şeyh İbn Useymin: "Bu konudaki hadisler zayıf olduğundan Tesbih namazı meşru değildir."

Şeyhulislam İbn Teymiye "Bu namaz hakkındaki hadisler yalandır. İmamlardan hiçbiri böyle bir namazı mustehap görmedi" demiştir.

Bu namazın şekli, keyfiyeti ve fiilleri düşünüldüğünde şazlıklar görülür. Diğer namazların şekline muhaliftir. Şayet meşru olsaydı bunun fazileti ve ecri hakkında elbette birçok rivayetler gelirdi. Sahih olmadığı için imamlardan hiçbiri bunu mustehap görmedi. Günde bir, haftada bir, ayda bir, yılda bir veya ömürde bir defa kılınmasını belirten rivayette olduğu gibi, böyle şazlıklar onun sahih olmadığını göstermektedir. Şayet meşru olsaydı insan böyle bir muhayyerlikte bırakılmazdı. (Muhammed Salih el-Muneccid; Fetava Menari'l-İslam 1/203)

Şeyhimiz Ebu Said Muhammed el-Yarbûzi (hafazahullah), el-Elbani'nin tesbih namazı hakkındaki rivayetlerin birbirini takviye ederek hasen derecesine ulaştığı görüşünü nakletmiş ve ikrar etmiştir. Yukarıda tahkik ettiğimiz üzere riyayet yollarının tamamı zayıf ve illetli isnadlardır. İsnad olarak rivayet yollarının birbirini takviye etmesi söz konusu değildir. Zira şahit veya mutabi'ye elverişli tariki yoktur. Metin olarak da diğer meşru namazların şekline muhalif bir namaz tarif edilmesinden dolayı şazdır. Allah en iyi bilendir.